O SARADNJI I PRIJATELJSTVU S AKADEMIKOM MAHMUTĆEHAJIĆEM

Hamdija HADŽIHASANOVIĆ

Profesora Rusmira Mahmutćehajića prvi put sam sreo u maju 1992. godine. Profesor je bio potpredsjednik Vlade RBiH i zadužen za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, te energetiku. Saopštio mi je odluku da me imenuje za ratnog direktora Famos-a. Zamolio sam ga da odustane od te namjere i iznio mu svoje argumente.

Profesor je uvažio moju molbu. Imao je vlast i moć, a ponašao se demokratski i prijateljski. Nikada na naše odnose nisu utjecali hijerarhijski i materijalni interesi. S Profesorom i njegovim timovima sarađivao sam na organiziranju logistike, na usklađivanju sadejstva ministarstava odbrane, namjenske proizvodnje i energetike, finansija, privrede i štaba Armije RBIH. Često sam prisusvovao sastancima s direktorima vojne industrije kojima je predsjedavao profesor Mahmutćehajić a zapisnike je vodio Muhamed Lemeš. U ekstremno teškim uslovima profesor Mahmutćehajić je gradio sistem; niz centara proizvodnje koje su pojedinci vodili u skladu s njihovim parcijalnim interesima, ujedinjavao je i njihov rad usklađivao s intersima odbrane.

Svima koji su sarađivali s Profesorom bila su poznata njegova strateška opredjeljenja: borba za jedinstvenu, multietničku i demokratsku Bosnu i Hercegovinu, oslonac na vlastite snage, racionalna potrošnja raspoloživih resursa i generiranje novih, vođenje rata uz sadejstvo svih institucija sistema i poštujući domaće i međunarodno pravo, pripremanje uslova za što bezbolniji prelaz iz rata u mir. Pravili smo najbolje planove za najgore prilike, pretpostavljajući da će se svi negativni utjecajni faktori ispoljiti u najgorim kombinmacijama.

Embargo na uvoz oružja koji je međunarodna zajednica uvela Jugoslaviji 1991.godine u stvari je bio oduzimanje Bosni iHercegovini prava na odbranu. JNA je već bila razoružala Teritorijalnu odbranu Bosne i Hercegovine. Profesor se posvetio domaćoj proizvodnji naoružanja i vojne opreme, kao i energetici.

Nakon razlaza sa Staljinom, 1948.godine Tito je veliki broj vojnih tvornica premjestio u Bosnu: Bugojno, Travnik, Sarajevo, Konjic, Goražde, Mostar. Vojni kompleks Jugoslavije pred rat je zapošljavao 000 80 radnika; 000 40 u Bosni i Hercegovini. Neke od ovih tvornica okupirala je JNA, Karadžićevi a kasnije i Bobanovi pobunjenici. Teritorija Bosne i Hercegovine u toku agresije bila je razbijena na deset do dvanaest dijelova.Veliki broj oficira i stručnjaka civila došli su na teritoriju pod kontrolom Armije RBiH i formirali konstrukcionu, tehnološku i kontrolnu dokumentaciju za proizvode iz programa tvornica koje su morali napustiti. Dokumentacija je preko piste Aerodroma Sarajevo, kasnije kroz tunel Dobrinja-Butmir, nošena na lokacije na kojima je organizirana proizvodnja. U tim pogonima radilo je 000 16 radnika. Jednu proizvodnu liniju za municiju Profesor je izmjestio u Zenicu jer je postojala opasnost da četnici u sadejstvu s HVO-om i HV-om zauzmu tvornicu u Konjicu. Bila je pri kraju realizacija projekta za proizvodnju vlastitih oklopnih transportera (TAM Maribor, Famos i Vaso Miskin Crni,VMC). U VMC-u je bio napravljen prototip i sve dogovoreno da prvih 20 komada TAM vozila 4x4, bijelih, natovarenih humanitarnom pomoći, uđu u Sarajevo. Bilo je počelo i kopanje tunela većeg profila («da bi mogao ta prođe Tamić»).

Pri kraju je bilo osvajanje proizvodnje vlastite automatske puške u Bratstvu Novi Travnik. Profesor je bio organizirao i preduzeće «Magnum scutum» za promet repromaterijalima, vojnom opremom i naoružanjem. Ali, novac nije prolazio preko računa Vlade, odluke su donošene van institucija.

Profesor se odnosio prema svim saradnicima kao da su mu ravni. Primijetili smo da Profesoru slabi vid, ali ga niko nije mogao nagovoriti da odvoji vrijeme za liječenje. I s vidom koji je slabio, Profesor je vidio bolje i dalje od svih nas. Kada je kritikovao rad saradnika, činio je to očinski, bratski i prijateljski, tako da je ta kritika uvijek rezultirala povećanjem povjerenja i prijateljstva između Profesora i kritikovanog. Učili smo od njega; «učimo od onoga koga volimo»(Goethe). Mnogi su imali traume; imao ih je i Profesor. Stolac razoren, mnogi Stočani u logorima, brat Azim u zarobljeništvu u logoru Kula. Sa zadivljujućom mirnoćom, Profersor je sve podnosio i nas tješio-pomagao nam da sačuvamo razum i dostojanstvo.

Naša Armija je 05.novembra 1993.godine oslobodila Vareš i Profesor je izašao iz Sarajeva. Dok je bio na putu, bez dogovora s njim, izvršena je reorganizacija ministarstva kojim je rukovodio. Rekli su nam da

Profesor neće da položi zakletvu. Kada sam o tome s njim razgovarao, rekao je:»Ja se Harisu i Aliji ne zaklinjem. Ja se zaklinjem samo Bogu» i objasnio stvarne razloge za istupanje iz Vlade. Za ministra namjenske industrije imenovan je Muhamed Lemeš, a energetika je pripojena Ministarstvu privrede (Faruk Smailbegović).

Projekt oklopni transporteri je propao. Ministar Lemeš je htio da tu proizvodnju organizira u privatnoj firmi Kovina Visoko. Razvoj automatske puške je zaustavljen i pojavile su se inicijative da se BNT iz Novog Travnika preseli u Visoko. Obustavljeno je i kopanje tunela većeg profila. Alija Izetbegović je sazvao političko-vojni aktiv i kritikovao nas koji smo i dalje forsirali vlastitu proizvodnju. Obećavao je borcima da će im borba biti plaćena. Odlaskom profesora Mahmutćehajića iz Vlade, oslabljena je naša borba za «jedinstvo različitosti», za cjelovitu demokratsku državu svih njenih ljudi. Siguran sam da bi s Profesorom u Vladi mnogi pogrešni tokovi u našoj državi i društvu bili spriječeni.

Licemjerni Zapad nam je dostavljao humanitarnu pomoć, i iz zraka, da ne bismo pomrli od gladi jer je NATO-u bila potrebna pješadija za uništavanje JNA i njenih derivata. Ipak, otklonjena je opasnost da nas svijet, uz pomoć Beograda i Zagreba, ali i «razbosančenih» etno-šovinista proglasi teroristima i uništi. Predsjedništvo RBiH je bilo multietničko: Mirko Pejanović, Tatjana Mijatović, Ivo Komšić, Stjepan Kljujić. U Parlamentu su bili: Miro Lazović, Mariofil Ljubić. U Vladi su bili Dragoljub Stojanov, Ivo Knežević, Gradimir Gojer, Nedeljko Despotović. Uz Bosnu je bio i naš državnik Bogić Bogićević. U Armiji RBiH hrabro su se borili Jovo Divjak, Stjepan Šiber, Čedo Domuz, Mihajlo Petrović, Slaviša Šućur, Željko Komšić...U Armiji je bilo %20 nebošnjaka. Utjecajni stranci koji su nas posjećivali, na licu mjesta su se uvjeravali da smo mi evropski narod.

Nakon potpisivanja Vašingtonskog sporazuma, u stanu profesora Rusmira Mahmutćehajića ambasador Iran ponudio je da delegacija Vlade BiH (Bukvić, Smailbegović i H.Hadžihasanović) otputuje u Iran i dogovori isporuku naoružanja i vojne opreme,u skladu s potrebama Armije i mogućnostima Irana. Napravljena je specifikacija: 000 10 pušaka, milioni metaka raznih kalibara, rakete maljutke, artiljerijska municija,s cijenama, ali s odgođenim plaćanjem. U Teheran je tada pozvana i delegacija Vlade RH s predsjednikom Valentićem na čelu i dogovorena izgradnja brodova za Iran u brodogradilištima Hrvatske, ali i provizija za Hrvatsku- %30 od vrijednosti robe za BiH. Transport robe za Bosnu mogle su obezbijediti samo Sjedinjene Američke Države.

Potsjećam da su akademici Rusmir Mahmutćehajić i Muhamed Filipović 1993.godine, kada su svi drugi aktivisti i intelektualci okupljeni u SDA, bili odlučili da pristanu na podjelu Bosne - kakvu su nudili Milošević i Tuđman - tu ideju odbili.

Umjesto da u Dejtonu bude izvršena kantonizacija i teritorije koja je dodijeljena entitetu Republika Srpska, Zapad je pomogao Tuđmanu da oslobodi cijelu Hrvatsku, a u BiH nagradio agresora državom u državi na %49 njene teritorije. Ostavljen je zamrznuti sukob i cijela regija je ostala teritorija za pranje novca, trgovinu drogama, građevinsku mafiju.

Akademiku Rusmiru Mahmutćehajiću vjerujem da je vjernik. On nikome ne nameće svoju vjeru. Sarađuje s kršćanima, židovima, ateistima, agnosticima, budistima. «Uostalom, priroda i svi mi ljudi toliko smo prožeti božanstvom da nas ono drži, da mi u njemu živimo,snujemo i jesmo, da patimo i da se radujemo po večnim zakonima, da ih mi izvršavamo i oni se izvršavaju nad nama, pa spoznali ih mi ili ne spoznali» (Ekermanovi razgovori s Goetheom, p. 345).

Kao što postoje geni preko kojih se prenosi molekularna struktura i naslijeđuju fiziološke osobine, postoje i memi (Richard Dawkins,Iluzija o bogu,str.127) preko kojih se prenose kulturološke osobine s generacije na generaciju. U knjizi O antibosanstvu,muke života u tuđim predstavama akademik Rusmir Mahmutćehajić upozorava :»Osnova mržnje je strah a strahu neznanje» (p, 102).

Misao je, po jednoj definiciji, najviši oblik organiziranosti materije, materija ima masu, masa energiju a energija je neuništiva. Emocije imaju energiju koju mi još ne znamo da mjerimo. Koliko su samo energije na ovim prostorima proizveli zločini: progoni, poniženja, silovanja, sakaćenja i ubijanja? Ta energija ne nestaje ukopom ubijenih, ona opstaje i u potomcima žrtava. Šta se dešava s tom energijom? Ona može da se pretvori u konstruktivan rad: stidom, kajanjem, izvinjenjem i proizvodnjom materijalnih i kulturnih dobara za život ljudi (kao u Njemačkoj i Francuskoj).

U Bosni nam je potrebna rasprava i utvrđivanje zajedničkih ciljeva, a onda suštinske reforme. Lustracijom je moguće potisnuti moćne paraobavještajne strukture iz vlasti i vratiti opljačkanu imovinu. Postrančenu imovinu treba stvarno podržaviti, restitucijom vratiti imovinu izvornim vlasnicima, a dio državne imovime osmišljenom privatizacijom, ali ne ratnim profiterima, staviti pod kontrolu privatnih

vlasnika, vodeći računa da novi vlasnici budu i u funkciji sigurnosti u zemlji. Rješavanjem vlasničkih odnosa, nestali bi razlozi za postojanje velikog broja stranaka, nastale bi nove koje bi se takmičile u borbi za unapređenje sistema i za opći interes. Reindustrijalizacijom bi se zaustavio bijeg stanovništva, privuklo bi se novo, ali pazeći da od nas ne naprave američke Indijance ili australijske Aboridžine. Uključiti u razvoj sve pametniju i bogatiju dijasporu i staviti u funkciju razvoja 14 milijardi KM depozita u bankamau BiH. Ukorijenjeno je mišljenje u našem razorenom društvu da nikakve promjene nisu moguće. Nema političke volje za promjenama ali je tu volju moguće proizvesti, npr. uz pomoć nezavisnih medija. Građani moraju izvršiti pritisak na vlast koja se dobrovoljno nikada neće razvlastiti. Izbori nisu dovoljni, posebno izbori na kojima se glasovi kradu i kupuju i na kojima pobjeđuju birački odbori. Francuska ima bolju i stariju demokraciju od naše, ali su Francuzi češće na ulici nego na izborima..

U Akademikovom porodičnom i radnom okruženju upoznao sam divne ljude: plemenitu i strpljivu suprugu Halidu, kćerku Fatimu i sestru Amru Hadžimuhamedović; istaknute intelektualce koje Akademik okuplja u Međunarodnom forumu Bosna. Među njima Ivu Banca, Žarka Papića, Mileta Babića, Krstu Mijanovića i druge.

Uz knjige akademika Mahmutćehajića Živa Bosna, Kriva politika, Bosanski odgovor, O antibosanstvu, uz mene je i knjiga Ekermanovi razgovori s Goetheom. Od genijalnog Goethea, naučnika i književnika učim i danas, iako je živio prije skoro dva vijeka. Kada je zapisivao ove razgovore, Ekerman je imao 31 a Goethe 74 godine. Razgovori su trajali devet godina. Mnogo toga možemo naučiti od našeg savremenika akademika Rusmira Mahmutćehajića. Radujem se posebnom broju časopisa Logos koji će biti posvećen njegovom mišljenju i djelu. Vrijedilo bi načiniti i djelo po ugledu na Ekermanove razgovore s Goetheom, na novim platformama i prilagođeno novim generacijama.